

Una de les coses de la qual no m'importa envanir-me és d'haver estat el responsable principal de la primera publicació d'un llibre de Thomas Bernhard a Espanya, i atès que la meva memòria sol ser massa bona (a vegades resulta una maledicció recordar tant detall, o els afronts), puc explicar aquí com va ser el procés, no exempt de dificultats.

Durant dos o tres anys, potser entre 1975 i 1978, vaig formar part del consell assessor de l'Editorial Alfaguara, que llavors dirigia Jaime Salinas amb tanta paciència com risc literari. Acompanyava jo en aquest consell a Juan Benet, Juan García Hortelano, Luis Goytisolo i Eduardo Naval, director de la col·lecció de literatura. Hi havia un segon consell més ampli que, juntament amb els esmentats, s'encarregava de les obres estrangeres, i en ell hi figuraven notables traductors i lectors com Esther Benítez, Genoveva Dietrich, Miguel Sáenz i altres. Els membres del consell teníem facultat per demanar opcions sobre títols del nostre coneixement en qualsevol llengua, i l'obligació de llegir-los –així com els enviats espontàniament a l'editorial- i fer informes verbals sobre ells. Recordo haver suggerit la publicació de *El ayudante* i *Los hermanos Tanner* de Robert Walser, de *El sello egipcio* i *El rumor del tiempo* d'Ossip Mandelstam, de *El diario de Edith* de Patricia Highsmith, de *Petersburgo* d'Andrei Bely, per esmentar alguns que passaren el sedàs i arribaren a veure la llum a Alfaguara. Però sens dubte la meva major fal·lera, i també la meva major batalla, fou Thomas Bernhard amb el seu *Trastorno*.

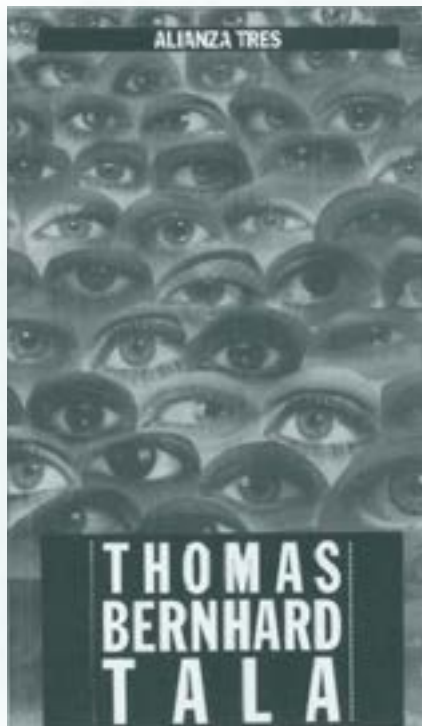
La primera notícia que vaig tenir d'aquest nom fou en boca de Vicente Molina Foix, que llavors vivia a Londres; no havia llegit res d'ell, però sí que havia vist un article de George Steiner –que, després, sigui dit de passada, no he vist compilat per

El meu trastorn

Javier Marías

Thomas Bernhard

Javier Marías

Escriptor, autor entre altres de: *Los dominios del lobo*, *Travesía del horizonte*, *El siglo*, *El hombre sentimental* (1986), *Todas las almas* (1989), *Corazón tan blanco* (Premi de la Crítica el 1993) o *Mañana en la batalla piensa en mi* (Premi Fastenrath el 1995 i Premi Internacional de Novel·la Rómulo Gallegos el 1995).

aquest crític- en què l'elogiava. Però ni tan sols recordava la novel·la objecte de l'elogi. Amb la meva bona memòria vaig retenir el nom de Bernhard, i poc després, en una llibreria de Montpeller, vaig veure dos títols seus en les seves edicions franceses de Gallimard, *Perturbation* i *La Platrière*, que més tard s'han conegut en espanyol com *Trastorno* i *La calera*. Era el 1976. Els vaig comprar i els vaig llegir (no sé l'alemany, ni encara ara), i especialment el primer d'ells m'enlluernà, no exagero si dic que em suposà un trastorn vertader, dels que agrada patir. Vivia a Barcelona i tenia per veí Félix de Azúa, a qui tot seguit vaig parlar del meu "descobriment". Aficionat com pocs a fer ells els "descobriments" i convèncer els amics perquè acudeixin promptes a ells, ronsejà i es mostrà un xic escèptic, o esperà a veure, en altres paraules.

Vaig sol·licitar una opció sobre ambdues novel·les a través d'Alfaguara, i quan em tocà fer el corresponent informe, vaig intentar persuadir per tots els mitjans Naval i Salinas de la necessitat de publicar aquell autor austríac desconegut en el nostre país. Em vaig trobar, malgrat tot, amb un obstacle insalvable: l'havia llegit en francès, i així la meva recomanació no podia donar-se per bona i determinant sense que abans informés un lector d'alemany, de manera que *Verstörung* o *Perturbation* o *Trastorno* fou lliurat a Pablo Sorozábal. Per a sorpresa i basarda meves, en la següent sessió del consell aquest lector realitzà un informe més negatiu i per a mi més simplista que

hom es pugui imaginar. No només desaconsellà vehementment la publicació, sinó que titllà a llibre i autor de decadents, malaltissos, reaccionaris, nihilistes, aristocratitzants, pessimistes i no sé quants pecats més. Em recordo desesperat en aquella reunió, veient com la meua joventut (tenia vint-i-cinc anys) i el meu descobriment de l'alemany inclinarien la balança del costat del més veterà i alemanyitzat Sorozábal (que els déus wagnerians continuïn conservant-li el gust), que s'emprà amb un acarnissament inexplicable. Veia ja perduda la batalla quan vaig sol·licitar com a favor que abans de refusar la novel·la definitivament se la sotmetés a una segona lectura per part d'un altre lector d'alemany. Se'm concedí, i l'escollit fou Miguel Sáenz, que no coneixia l'autor. Un més després em vaig disposar a escoltar el seu dictamen amb l'ànima encongida, i la meua alegria fou enorme quan el vaig sentir mostrar el seu total desacord amb Sorozábal i la seva plena coincidència amb mi. El llibre es contractà, i *Trastorno* aparegué el 1978 a Espanya. Com és sabut, el propi Sáenz s'encarregà de la traducció, i crec que una part de la seva vida canvià a partir d'aquell dia en què em féu sentir tant alleujament.

El 25 de novembre de 1977, abans de la publicació de la novel·la, vaig treure el primer article que sobre Bernhard es va veure a Espanya, a la revista mèdica *Jano* (núm. 300), per la qual vaig col·laborar uns mesos, sota el títol "Una revelación centroeuropea". Més tard, amb *Trastorno* ja al carrer, Azúa es dedicà a llegir-lo, i va ser seva la primera ressenya que aparegué de Bernhard, a *Triunfo*; unes setmanes més tard va veure la llum la segona, que jo mateix vaig escriure, en el suplement del *El País*, i que està inclosa en el meu llibre *Vida del fantasma* (1995).

Així doncs, puc dir amb orgull –per a molts hauria de ser amb vergonya, però es tracta dels mateixos que consideren que Valle-Inclán no deixà una línia d'interès en la seva vida o que Faulkner no sabia escriure, els déus dels seus terrers els conservin el

gust- que gairebé vaig fer la feina completa, des de la lectura i fins a la ressenya.

Després vingueren els seguidors. I és curiós i enrojolador (per a ells) com més d'un escriptor i més d'un crític que no tenien ni la més petita idea de Bernhard abans de veure el seu primer llibre en castellà, han volgut atribuir-se el paper que per atzar i per curiositat juvenil em tocà exercir a mi, amb l'ajuda de Molina Foix, Sáenz i el

ronsejaire Azúa, a qui en canvi dec, pels mateixos anys, el "descobriment" del pianista Glenn Gould. Resulta fàcil d'imaginar l'alegria d'ambdós quar anys més tard aparegué El maogrado, la meravellosa novel·la de Bernhard sobre Glenn Gould. "El món està ben ordenat", això vàrem pensar.

